

Metodický komentář k interaktivní mapě s odborným obsahem

Jan SLAVÍČEK a kol. (Kateřina BROŽOVÁ, Daniela COGANOVÁ, Olga HÁJKOVÁ, Petra HOFFMANNOVÁ, Jiří KOHOUTEK, Jiří LOUDA, Jiří NEMEŠKAL, Tamara NOVÁKOVÁ, Jan PANUŠ, Pavel ZAHRADNÍK). *Významné ekonomické subjekty a dopravní infrastruktura Krkonoš ve 20. století*.¹

Interaktivní mapa s odborným obsahem zobrazuje významné hospodářské subjekty v Krkonoších v období existence Československa. Demonstruje proměny hustoty a struktury existujících firem, zastoupení národohospodářských sektorů a různých oborů činnosti. Mapuje však také měnící se právní formy ekonomických subjektů.

Autorský kolektiv:

Metodika výběru pramenů, zpracování pramenů a obsahová tvorba datových podkladů, celková koncepce mapy: PhDr. Jan Slaviček, Ph.D.

Konzultace metodiky, sběr a kontrola podkladových dat: Mgr. Olga Hájková (soudní okres Hostinné), Mgr. Jiří Louda (soudní okres Vrchlabí), Pavel Zahradník, Ph.D. (soudní okres Trutnov), Bc. Prokop Jandek (soudní okres Vysoké nad Jizerou a Rokytnice nad Jizerou), PhDr. Daniela Coganová (soudní okres Jilemnice), Tamara Nováková (soudní okres Maršov a Žacléř), PhDr. Petra Hoffmannová a PhDr. Jiří Nemeškal (dopravní infrastruktura).

Převedení dat do databáze Prameny Krkonoš: PhDr. Kateřina Brožová, Bc. Kamila Brožová a kol.

Vektorizace a georeferencování dopravních map: Bc. David Nápravník

Zpracování mapy: Ing. Jan Panuš, Ph.D., RNDr. Jiří Nemeškal, PhDr. Jan Slaviček, Ph.D.

Geografické vymezení

Mapa pracuje s územím Krkonoš tak, jak je definováno projektem Prameny Krkonoš, s jehož podporou vznikla. Krkonoše jsou tedy chápány jako území celkem osmi soudních okresů z roku 1946 (soudní okresy Maršov, Žacléř, Trutnov, Vrchlabí, Hostinné, Rokytnice nad Jizerou, Jilemnice a Vysoké nad Jizerou, patřící do třech tzv. malých okresů, které rámcově definují tři svébytné a historicky rozdílné části Krkonoš: východní, střední a západní², do metodiky není zahrnut soudní okres Úpice, který žádnou svou částí do Krkonoš nespadá). Autorský tým si je vědom toho, že zmíněná oblast zahrnuje jak území hor, tak i podhůří, a že region Krkonoš lze geograficky definovat i značně odlišně. Pro účely mapy *Významné ekonomické subjekty a dopravní infrastruktura Krkonoš ve 20. století* však arbitrárně toto území vymezuje v souladu se zadáním projektu.

Typy firem

Základní otázkou pro řešitelský tým bylo, jak definovat „významný ekonomický subjekt“. Na první pohled se jako nejsnazší jeví arbitrární stanovení kvantitativních kritérií jako počet zaměstnanců, výměra půdy, velikost tržeb apod. V průběhu výzkumu bylo zjištěno, že dostupné prameny tyto údaje obsahují spíše výjimečně (a ve dvou časových řezech z komunistického

¹ Mapa vznikla na pracovištích Historického Akademie věd České republiky v Praze, v.v.i. a Univerzity Karlovy, Matematicko-fyzikální fakulty v rámci programu na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI II) Ministerstva kultury České republiky, projektu č. DG20P02OVV010 „Prameny Krkonoš. Vývoj systému evidence, zpracování a prezentace pramenů k historii a kultuře Krkonoš a jeho využití ve výzkumu a edukaci“.

² Argumentace k tomuto dalšímu dělení Krkonoš na tři subregiony je dílčím výstupem projektu Prameny Krkonoš. Základní teze byly představeny na vědecké konferenci Prameny Krkonoš 15. 9. – 16. 9. 2021 ve Vrchlabí členy řešitelského týmu Pavlem Zahradníkem a Jiřím Loudou.

období byly údaje často obsahem státního či služebního tajemství, zejména v 50. letech). Pro jejich získání by bylo nutné provést velmi intenzivní a rozsáhlý primární výzkum, který není cílem projektů NAKI. Z toho důvodu se autorský tým rozhodl ke změně na kvalitativní kritéria, která podle názoru řešitelů lépe odpovídají definici „významný subjekt“. Do databáze tvořící podklad pro mapu byly tedy zařazovány následující subjekty:

- Podniky sekundárního sektoru (průmyslové podniky), a to všech právních typů, s výjimkou zjevně malých živnostenských podniků rodinného charakteru s minimálním ekonomickým zásahem (typicky drobné provozovny na městech, např. řeznictví).
- Ze zemědělských podniků v první časové vrstvě pouze velkostatky, v druhé velkostatky a zbytkové statky. Autoři tak vychází z premisy, která je v moderních hospodářských dějinách standardně přijímaná, a která charakterizuje zbytkové statky coby nejefektivnější a nejprofitabilnější zemědělské závody meziválečného Československa. Neplatí přitom nutně úměra o výměře půdy: zbytkové statky mohly být rozlohou i menší než „nezbytkové“ (tj. normální), lze však předpokládat jejich větší hospodářský význam. Zjišťování byť i jen rozlohy jiných typů zemědělských podniků by si vyžádalo rozsáhlý primární výzkum (který neodpovídá charakteristice NAKI projektů) – nehledě na skutečnost, že samotná rozloha o efektivitě nezbytně mnoho nevypovídá, zejména v horských a podhorských oblastech s rozličnými formami pěstovaných plodin a chované zvěře. Pro poslední dvě vrstvy pak byla sledována jednotná zemědělská družstva (JZD), československé státní statky (ČSS) a strojní a traktorové stanice (STS).
- Podniky ve službách, avšak bez pošt, železničních stanic apod., ale bohužel také bez hotelů, penzionů a bud (s výjimkou velkých hotelů v poslední časové vrstvě). Důvodem je skutečnost, že určit význam a velikost hotelu je na základě dostupných pramenů velmi obtížné a vyžadovalo by to rozsáhlý primární výzkum.
- Finanční instituce, a to jak pobočky bank, tak i úvěrní družstva (krom malých venkovských záložen – raiffeisenek/kampeliček) a spořitelny (ty ovšem plně jen pro první dvě vrstvy – podrobné vysvětlení viz dále).
- Veškerá neúvěrní družstva, včetně jejich výroben, nikoli však prodejen.

Dopravní infrastruktura

Autorský tým se rozhodl sledovat základní dopravní síť, kterou arbitrárně omezil na železnice a tři kategorie silnic. Cílem mapy dopravní infrastruktury je zobrazení klíčových komunikací krkonošské dopravní sítě. Autorský tým provedl její vektorizaci a georeferencování na podkladu historických map. Tento postup nebyl geograficky zcela přesný, tj. v železniční trati a silnice jsou v historických vrstvách zobrazeny ne s takovou přesností jako v podkladové mapě výstupu, tedy OpenStreetMap. V důsledku toho může být zakreslená cesta/železnice v některých případech i několik desítek metrů mimo svou přesnou lokaci. Cílem mapy však nebylo zobrazit ji přesně (k tomu lze použít dobové mapy), ale v jednotlivých časových řezech demonstrovat proměnu této infrastruktury. Tato funkce je lépe zobrazitelná při menším rozlišení, tj. na větším území.

Sledované časové řezy

Mapa zobrazuje krkonošské firmy v celkem čtyřech časových řezech. Ty pokrývají zásadní dlouhodobější změny struktury ekonomické činnosti v oblasti Krkonoš, a to jak ve vazbě na politické události, tak i na změny vlastnické struktury a modernizaci ekonomiky. Z důvodu značné různorodosti používaných pramenů nebylo možné ukotvit časový řez vždy pouze k jednomu jedinému roku. Proto jsou časové vrstvy mapy situovány do víceletých období. Obsahují však vždy jen jeden údaj ke konkrétnímu roku, který lze zjistit při podrobném náhledu na danou firmu. Konkrétně pracuje mapa s těmito časovými vrstvami:

- 1919-1921: Vrstva zobrazuje těsně poválečný stav, ve kterém se změny související se vznikem nového státu a jeho politikou (např. pozemková reforma) dosud nepromítly (případně se projevíly pouze okrajově).
- 1936-1937: Drtivá většina záznamů se váže k letům 1936 a 1937. Výjimku představují zbytkové statky, které jsou zachyceny ve stavu již z přelomu 20. a 30. let, ale lze u nich předpokládat kontinuitu). Vrstva tedy zobrazuje stav po prosperitě 20. let a krizi 30. let 20. století. Reflektuje již částečně i změny související s výstavbou pohraničních opevnění a přípravou země na potenciální válku v době jejího zvýšeného ohrožení agresivním nacistickým Německem.
- 1951-1922: Vrstva zobrazuje stav již změněné, z drtivé části znárodněné ekonomiky a celkovou transformaci hospodářství do podoby centrálně plánované ekonomiky komunistického (stalinistického) typu, stejně jako zásadní změny související s nuceným vysídlením německého obyvatelstva.
- 1982-1989: Vrstva obsahuje údaje 1982 a 1989 (podle pramene, prameny ke stejným či sousedním rokům nebyly k dispozici). Zobrazuje tedy strukturu pozdní centrálně plánované ekonomiky s koncentrací do velkých firem.

Použité informační zdroje, jejich limity a problematické oblasti

Při vyhledávání informačních zdrojů pro tvorbu datových setů, o které se opírá interaktivní mapa s odborným obsahem *Významné ekonomické subjekty a dopravní infrastruktura Krkonoš ve 20. století*, čelil výzkumný tým dvěma hlavními výzvám: 1. Široké časové rozmezí pokrývající sedmdesát let si žádalo použít velmi různorodých zdrojů, jejichž základním problémem byl velmi odlišný důvod vzniku, a z toho vyplývající také velmi odlišná metodika zisku dat. 2. Vzhledem k zaměření projektu NAKI II především na aplikovaný výzkum byly přednostně vyhledávány veřejně dostupné zdroje, při jejichž prozkoumání bylo nutné realizovat primární výzkum pouze v omezené míře (jistá úroveň primárního výzkumu musela být zachována, a to vzhledem k povaze informačních zdrojů z 50. let 20. století, kdy byly hospodářské údaje často předmětem státního a služebního tajemství a nebyly publikovány).

Na základě výše uvedeného volil autorský tým takové zdroje, u kterých bylo možné předpokládat co nejvyšší kompatibilitu pro celý zkoumaný region v dané časové vrstvě. Nebylo-li to nezbytné, nebyly tedy záměrně využívány podrobnější zdroje, které byly sice obsahově bohatší, nicméně by se vztahovaly pouze k části území (např. k jednomu či několika okresům). Jelikož sběr dat realizoval primárně projektový tým tvořený regionálními experty, byly jejich znalosti daného regionu využity při redukci některých záznamů (např. byly vyřazeny některé firmy drobných živnostníků, které zajisté nespádaly do kategorie významných ekonomických subjektů)

Pro jednotlivé časové řezy tedy byly využity následující zdroje:

- Časový řez 1919-1921:
 - *Compass. Finanzielles Jahrbuch 1921, Band II.* Wien: Compassverlag 1921. Zdroj obsahuje finanční instituce a akciové firmy.
 - *Industrie-Compass 1920/21, Band IV-V.* Wien - Prag - Leipzig: Compassverlag 1921. Zdroj obsahuje firmy nejrozličnějších typů (od akciových po drobné živnostenské).
 - VOŽENÍLEK, Jan. *Předběžné výsledky československé pozemkové reformy. Země Česká a Moravsko-slezská.* Praha: J. Voženílek, 1930. Zdroj obsahuje přehled velkostatků.
 - *Družstva neúvěrní v republice Československé v roce 1919.* Praha: Státní úřad statistický, 1926. 589 s. Československá statistika. Ř. X, Družstva neúvěrní; Sv.

- 10, seš. 1. Zdroj obsahuje seznam veškerých neúvěrních družstev řazených dle typů a lokalit.
- *Peněžní ústavy v republice Československé roku 1920*. Praha: Státní úřad statistický, 1924. 194 s. Československá statistika. Řada 9, Peněžnictví; seš. 1. Zdroj obsahuje seznam veškerých úvěrní družstev Schluzze-Delitzschova typu (občanské a živnostenské záložny), jakož i seznam okresních hospodářských záložen.
 - SRP, Jan. *Krkonoše v měřítku 1: 100 000*. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1900 - 1920. Měřítko 1:100 000 (015°20'52" v.d.--015°57'12" v.d./050°48'27" s.š.--050°32'06" s.š.).
 - B.Z. AM MITTAG. *B.Z. Karte von Deutschland. 43, Glatz*. Glogau: Carl Flemming u. C.T. Wiskott, 1920 - 1930. Měřítko 1:250 000 (015°09'58" v.d.--016°37'11" v.d./050°46'24" s.š.--049°58'49" s.š.).
- Časový řez 1936-1937:
 - *Compass. Finanzielles Jahrbuch 1937, Tschechoslowakei*. Praha: Compassverlag 1937. Zdroj obsahuje finanční instituce a akciové firmy.
 - *Compass. Industrielles Jahrbuch 1937, Tschechoslowakei*. Praha: Compassverlag 1937. Zdroj obsahuje firmy nejrozličnějších typů (od akciových po drobné živnostenské).
 - VOŽENÍLEK, Jan. *Předběžné výsledky československé pozemkové reformy. Země Česká a Moravsko-slezská*. Praha: J. Voženílek, 1930. Zdroj obsahuje přehled ze záboru vyčleněných velkostatků, ale především seznam zbytkových statků.
 - Státní oblastní archiv Hradec Králové, fond Krajský soud Jičín (1850–1949), zápisy do společenstevního rejstříku. Zdroj obsahuje rejstříkové zápisy veškerých družstev (úvěrních i neúvěrních), podle místního indexu je možné dohledat existenci družstev ve zkoumaném období (v letech 1937-1938). Veškerá v té době existující v protokolech vedená družstva (krom těch v likvidaci) byla zařazena do mapy.
 - WINKLER, P. *Meinhold's Wanderkarte vom Riesengebirge*. Dresden: C.C. Meinhold, 1935 - 1938, Měřítko 1:50 000 (015°20'32" v.d.--015°55'33" v.d./050°52'09" s.š.--050°37'27" s.š.).
 - Vojenský zeměpisný ústav a Rakousko-Uhersko. *Harrachov: 3655*. 1:75 000. V Praze: Vojenský zeměpisný ústav, 1938. 1 mapa : barev. ; 38 x 48 cm na listu 47 x 59 cm, s. 1. Dostupné také z: <http://kramerus.cuni.cz/uuid/uuid:507a7426-7262-11ec-b9b3-fa163e4ea95f>
 - Vojenský zeměpisný ústav a Rakousko-Uhersko. *Trutnov: 3756*. 1:75 000 ;. V Praze: Vojenský zeměpisný ústav, 1938. 1 mapa : barev. ; 37 x 48 cm, na listu 48 x 63 cm, s. 1. Dostupné také z: <http://kramerus.cuni.cz/uuid/uuid:bdccdc2c-9903-11ec-bc9f-fa163e4ea95f>
 - Vojenský zeměpisný ústav a Rakousko-Uhersko. *Vrchlabí: 3755*. 1:75 000 ;. V Praze: Vojenský zeměpisný ústav, 1936. 1 mapa : barev. ; 37 x 48 cm, na listu 48 x 63 cm, s. 1. Dostupné také z: <http://kramerus.cuni.cz/uuid/uuid:00ac5618-9903-11ec-8d0a-fa163e4ea95f>
 - Vojenský zeměpisný ústav a Rakousko-Uhersko. *Liberec: 3654*. 1:75 000. V Praze: Vojenský zeměpisný ústav, 1934. 1 mapa : barev. ; 37 x 47 cm na listu 48 x 62 cm, s. 1. Dostupné také z: <http://kramerus.cuni.cz/uuid/uuid:61a27592-7883-11ec-9987-fa163e4ea95f>

- Časový řez 1951-1952:
 - *Telefonní seznam pro kraj 7. Hradec Králové 1951-52.* Praha: Československá státní pošta, nedat., zřejmě 1951. Zdroj obsahuje seznam firem s telefonní stanicí.
 - *Telefonní seznam pro kraj 6. Liberec 1951-52.* Praha: Československá státní pošta, nedat., zřejmě 1951. Zdroj obsahuje seznam firem s telefonní stanicí.
 - *VIII. Okresní konference KSČ v Jilemnici 15. a. 16. 3. 1952.* Semily: OV KSČ v Jilemnici, nedat., zřejmě 1952. Zdroj obsahuje seznam JZD daného okresu.
 - Státní oblastní archiv Hradec Králové, fond KSČ - krajský výbor Hradec Králové, sign. 1/58/25/15, i.č. 317, kart. 474. Zdroj obsahuje seznam JZD v daném kraji.
 - *Topografická mapa 1 : 100 000: M-33-43 (Liberec).* 1 : 100 000. Praha: Generální štáb Československé lidové armády, 1965.
 - *Topografická mapa 1 : 100 000: M-33-44 (Jelenia Góra).* 1 : 100 000. Praha: Generální štáb Československé lidové armády, 1965.
 - *Topografická mapa 1 : 100 000: M-33-55 (Jičín).* 1 : 100 000. Praha: Generální štáb Československé lidové armády, 1961.
 - *Topografická mapa 1 : 100 000: M-33-56 (Trutnov).* 1 : 100 000. Praha: Generální štáb Československé lidové armády, 1961.
- Časový řez 1982-1989:
 - *Trutnovský okres v číslech.* Trutnov: Okresní oddělení Českého statistického úřadu 1989. Zdroj obsahuje seznam hospodářských organizací (podniků) daného politického okresu (jedná se o „velký“ okres zahrnující 5 ze sledovaných 8 dřívějších soudních okresů).
 - *Semily. Obce okresu v číslech.* 2. vydání. Semily: Okresní oddělení Českého statistického úřadu 1983. Zdroj obsahuje seznam hospodářských organizací (podniků) daného politického okresu (jedná se o „velký“ okres zahrnující 3 ze sledovaných 8 dřívějších soudních okresů).
 - KANIS, Jiří. *Autoatlas Česká socialistická republika: 1:200 000.* Praha: Geodetický a kartografický podnik, 1989. ISBN 80-7011-036-8.

Výpovědní hodnota použitých zdrojů má především následující limity:

1. Příručky Compass byly komerčním produktem, evidence v nich tedy byla placená a dobrovolná (jednalo se o sofistikovanější formu inzerce). Je tedy možné, že některé firmy v příručkách nebyly uvedeny. Protože se však jednalo o projekt velmi populární, prestižní a zavedený (s kontinuitou několika dekad), lze předpokládat, že významné firmy zde nechyběly. Stejně tak se projektu příruček Compass zásadně nedotkly ani národnostní spory (inzerovaly zde pravidelně i české firmy). Ačkoli je tedy možné, že některé jednotlivé firmy v příručkách chybí, mělo by se jednat o výjimky a celkový obraz tím nebude nijak výrazně narušen.
2. Velký přehled Jana Voženílka o pozemkové reformě zachycuje síť vytvořených zbytkových statků na přelomu 20. a 30. let 20. století. Nelze tedy vyloučit zánik některého zbytkového statku. Vzhledem k tomu, že se však jednalo o nejprofitabilnější zemědělské podniky v Československu, je tato pravděpodobnost zcela marginální, stejně jako pravděpodobnost vzniku další zbytkových statků po roce 1930.
3. Telefonní seznamy pro rok 1951 reflektují stále ještě poměrně řídkou síť telefonních stanic. Je tedy pravděpodobné, že některé firmy zde chybí. Autorský tým je však přesvědčen, že to jsou primárně firmy malé (či malé pobočky firem velkých), obvykle pozůstatky likvidovaného živnostenského sektoru. Velké podniky již v této době

telefonní stanicí disponovaly. Případná drobná absence tedy nenarušuje celkový obraz a jeho výpovědní hodnotu. Jelikož byl ale telefon zaveden pouze do minima JZD, byl jejich seznam převzat z odlišného zdroje archivní povahy.

4. Oba prameny pro poslední vrstvu jsou stejného původu – vypracovala je okresní oddělení statistického úřadu. Jsou dělány velmi podobnou metodikou, dělí je však 6 let. Je tedy možné, že došlo v okrese Semily došlo během let 1983-1989 k jistým proměnám. Ty by nicméně neměly nijak narušovat celkový obraz (z hlediska fyzické existence podniků je např. změna z národních na státní podniky pro účely mapy zanedbatelná). Drobné metodologické odlišnosti se tím rozhodl eliminovat vyřazením některých podniků z přehledu (viz dále).
5. Mapové podklady pro dopravní infrastrukturu jsou odlišného původu a účelu. Je však plausibilní, že železnice a silnice jsou v nich zobrazeny správně.

Navzdory výše uvedeným výpovědním omezením je autorský tým přesvědčen, že ve svém celku poskytuje mapa reprezentativní obraz vývoje významných ekonomických subjektů v Krkonoších, a že případná chybějící data (doplnitelná případným dalším výzkumem primárního charakteru) tento obraz podstatně nezmění.

Sledované hospodářské subjekty a dopravní objekty

V důsledku uvedené značné metodologické různorodosti pramenné základny vypracoval řešitelský tým následující kritéria, podle kterých rozhodoval, které podniky do mapy zařadit:

- Pro první dvě vrstvy (1919-1921 a 1936-1938):
 - Byly evidovány veškeré finanční instituce (pobočky bank, úvěrní družstva, okresní hospodářské záložny s výjimkou malých venkovských úvěrních družstev Raiffeisenova typu (v češtině nazývaných kampeličkami), která byla obvykle kapitálově poměrně slabá, působila na velmi omezeném území (obvykle jedné obce či farnosti) a jejichž seznam navíc není k dispozici (existovaly jich v Krkonoších desítky).
 - Byly evidovány veškeré firmy v příručkách Compass, s výjimkou: 1. Firem v likvidaci; 2. Firem neprotokolovaných (obecně platilo, že významné firmy byly protokolovány); 3. Zjevně drobných živnostenských podniků vyřazených na základě expertní analýzy řešitelského týmu regionálních expertů. Při řazení firem k odpovídajícímu právnímu typu vycházel tým u prvních dvou vrstev z předpokladu, že firem, u kterých není právní forma uvedena (což je většina firem vedených v příručkách Compass), se mohlo jednat o: veřejné společnosti obchodní, větší soukromé firmy živnostenského charakteru (tj. např. středně velké podniky, vlastněné však soukromě jednou osobou) či malé živnostenské podniky. Veřejné společnosti obchodní musely ze zákona uvádět všechny majitele nebo uvádět alespoň jednoho a doplňující označení (např. „& Co.“), proto byly firmy takto označené (např. „A. Barth & Co.“ či „Norbert Langer & Söhne“) zařazeny do této kategorie. Ke kategorii „živnost“ byly přiřazeny zjevně drobné podniky živnostenského charakteru. U ostatních podniků bylo zvoleno přiřazení ke kategorii „soukromá firma neurčeného typu“.
 - Byla evidována veškerá neúvěrní družstva. Vzhledem k povaze pramene, do kterého řada družstev nedodala podrobnější údaje nebylo možné rozlišit v tomto případě družstva nevýznamná stanovením kvantitativního či kvalitativního kritéria, resp. hrozilo by i vyřazení řady družstev, která se mohou jevit „nevýznamná“ např. nedosažením potřebné výše tržeb, což však bylo způsobeno nedodáním dat statistickému úřadu v letech 1918-1919.

- Byly zahrnuty veškeré velkostatky (pro první vrstvu, kdy pro rok 1919 ještě nepočítáme s existencí zbytkových statků) a zbytkové statky (pro druhou vrstvu, kam byla zařazena i ze záboru vyňatá centra velkostatků).
- Pro vrstvu 1950-1952:
 - Byly zařazeny veškeré firmy nalézající se v telefonních seznamech, s výjimkou: 1. Zjevně malých živnostenských závodů (pozůstatků likvidovaného živnostenského sektoru); 2. Rekreačních chat a středisek odborů a podniků, pokud se nejednalo o velké chaty; 3. Zotavoven, pensionů apod. (naopak hotely byly evidovány); 4. Poboček spořitelny (zařazeny pouze v případě, že se jednalo o okresní spořitelnu, nebo v případě, že se jednalo o spořitelnu a záložnu v jednom (pozůstatek úvěrního družstevnictví, který existoval až do peněžní reformy v roce 1953). Důvodem vyřazení poboček spořitelny je kompatibilita s vrstvou 80. let, kde jeden ze zdrojů (pro okres Semily) tyto instituce neobsahuje; 5. Poštovních úřadů a nádraží.
 - Byla zařazena veškerá JZD, ověřená v jakémkoli zdroji, stejně tak i veškeré státní statky a státní traktorové stanice.
 - Byly zařazeny veškeré výrobní a služby poskytující provozovny komunálních podniků, s výjimkou jednotlivých prodejen, stejně tak to platí i pro spotřební družstva.
- Pro vrstvu 1983-1989:
 - Byly zařazeny veškeré hospodářské organizace uváděné ve zdrojích, s výjimkou: 1. poštovních úřadů a železničních stanic; 2. Prodejen spotřebních družstev a jiných obchodních organizací (zařazeny však byly jak jejich výroby, tak i sídla či místní ředitelství); 3. Poboček spořitelny (z již uvedeného důvodu, a sice, že zdroj k roku 1983 o nich údaje neobsahoval).
- Pro všechny časové vrstvy byly zařazeny železnice a silnice I., II. a III. třídy (nazývané jinak v různých časových řezech).

Seznam pramenů a literatury:

- *Compass. Finanzielles Jahrbuch 1921, Band II.* Wien: Compassverlag 1921.
- *Industrie-Compass 1920/21, Band IV-V.* Wien - Prag - Leipzig: Compassverlag 1921
- VOŽENÍLEK, Jan. *Předběžné výsledky československé pozemkové reformy. Země Česká a Moravsko-slezská.* Praha: J. Voženílek, 1930.
- *Družstva neúvěrní v republice Československé v roce 1919.* Praha: Státní úřad statistický, 1926. 589 s. Československá statistika. Ř. X, Družstva neúvěrní; Sv. 10, seš. 1.
- *Peněžní ústavy v republice Československé roku 1920.* Praha: Státní úřad statistický, 1924. 194 s. Československá statistika. Řada 9, Peněžnictví; seš. 1.
- SRP, Jan. *Krkonoše v měřítku 1: 100 000.* V Praze: Jos. R. Vilímek, 1900 - 1920. Měřítko 1:100 000 (015°20'52" v.d.--015°57'12" v.d./050°48'27" s.š.--050°32'06" s.š.).
- B.Z. AM MITTAG. *B.Z. Karte von Deutschland. 43, Glatz.* Glogau: Carl Flemming u. C.T. Wiskott, 1920 - 1930. Měřítko 1:250 000 (015°09'58" v.d.--016°37'11" v.d./050°46'24" s.š.--049°58'49" s.š.).
- *Compass. Finanzielles Jahrbuch 1937, Tschechoslowakei.* Praha: Compassverlag 1937.
- *Compass. Industrielles Jahrbuch 1937, Tschechoslowakei.* Praha: Compassverlag 1937.
- Státní oblastní archiv Hradec Králové, fond Krajský soud Jičín (1850–1949), zápisy do společenstevního rejstříku.

- WINKLER, P. Meinhold's Wanderkarte vom Riesengebirge. Dresden: C. C. Meinhold, 1935 - 1938, Měřítko 1:50 000 (015°20'32" v.d.--015°55'33" v.d./050°52'09" s.š.--050°37'27" s.š.).
- Vojenský zeměpisný ústav a Rakousko-Uhersko. Harrachov: 3655. 1:75 000. V Praze: Vojenský zeměpisný ústav, 1938. 1 mapa : barev. ; 38 x 48 cm na listu 47 x 59 cm, s. 1. Dostupné také z: <http://kramerius.cuni.cz/uuid/uuid:507a7426-7262-11ec-b9b3-fa163e4ea95f>
- Vojenský zeměpisný ústav a Rakousko-Uhersko. Trutnov: 3756. 1:75 000 ;. V Praze: Vojenský zeměpisný ústav, 1938. 1 mapa : barev. ; 37 x 48 cm, na listu 48 x 63 cm, s. 1. Dostupné také z: <http://kramerius.cuni.cz/uuid/uuid:bdccdc2c-9903-11ec-bc9f-fa163e4ea95f>
- Vojenský zeměpisný ústav a Rakousko-Uhersko. Vrchlabí: 3755. 1:75 000 ;. V Praze: Vojenský zeměpisný ústav, 1936. 1 mapa : barev. ; 37 x 48 cm, na listu 48 x 63 cm, s. 1. Dostupné také z: <http://kramerius.cuni.cz/uuid/uuid:00ac5618-9903-11ec-8d0a-fa163e4ea95f>
- Vojenský zeměpisný ústav a Rakousko-Uhersko. Liberec: 3654. 1:75 000. V Praze: Vojenský zeměpisný ústav, 1934. 1 mapa : barev. ; 37 x 47 cm na listu 48 x 62 cm, s. 1. Dostupné také z: <http://kramerius.cuni.cz/uuid/uuid:61a27592-7883-11ec-9987-fa163e4ea95f>
- *Telefonní seznam pro kraj 7. Hradec Králové 1951-52.* Praha: Československá státní pošta, nedat., zřejmě 1951.
- *Telefonní seznam pro kraj 6. Liberec 1951-52.* Praha: Československá státní pošta, nedat., zřejmě 1951.
- *VIII. Okresní konference KSČ v Jilemnici 15. a. 16. 3. 1952.* Semily: OV KSČ v Jilemnici, nedat., zřejmě 1952.
- Státní oblastní archiv Hradec Králové, fond KSČ - krajský výbor Hradec Králové, sign. 1/58/25/15, i.č. 317, kart. 474.
- *Topografická mapa 1 : 100 000: M-33-43 (Liberec).* 1 : 100 000. Praha: Generální štáb Československé lidové armády, 1965.
- *Topografická mapa 1 : 100 000: M-33-44 (Jelenia Góra).* 1 : 100 000. Praha: Generální štáb Československé lidové armády, 1965.
- *Topografická mapa 1 : 100 000: M-33-55 (Jičín).* 1 : 100 000. Praha: Generální štáb Československé lidové armády, 1961.
- *Topografická mapa 1 : 100 000: M-33-56 (Trutnov).* 1 : 100 000. Praha: Generální štáb Československé lidové armády, 1961.
- *Trutnovský okres v číslech.* Trutnov: Okresní oddělení Českého statistického úřadu 1989.
- *Semily. Obce okresu v číslech.* 2. vydání. Semily: Okresní oddělení Českého statistického úřadu 1983.
- KANIS, Jiří. *Autoatlas Česká socialistická republika: 1:200 000.* Praha: Geodetický a kartografický podnik, 1989. ISBN 80-7011-036-8.